

IN MEMORIAM

МИРОСЛАВ РАДОЊИЋ

(Ужице, 15. август 1936. – Нови Сад, 19. фебруар 2025)

Казивати о животу и делу мр Мирослава Радоњића, театролога из Новог Сада, значи говорити о изузетном, свестраном и посвећеном позоришнику који је у свом театролошком делању увек тежио научној истини и био савестан и поуздан истраживач, аналитичар и критичар прошлости и данашњег тренутка српског позоришта. Његов рад одликују научна заснованост, студиозност и прецизност, искуствена мудрост, истинољубивост, чистота језичког израза, једноставност, као и јасност и прецизност у излагању. Радоњић је у свом вишедеценијском делању, једнако поштујући драмско, оперско, балетско и луткарско позориште и театар за децу, радиодрамски театар, и једнако се залажући и ценећи и професионално и аматерско позориште, остварио завидне резултате на многим пољима позоришне уметности, у: савременој театрологији и театрографији, позоришној, радиодрамској и књижевној критици, луткарству, позоришном стваралаштву за децу и омладину, нашем аматеризму, образовним институцијама.

У најкраћем: припада малобројним театарским посленицима који су живели (за) позориште.

Рођен је у Ужицу 15. августа 1936. године. Основну школу учио је у Сокобањи, Аранђеловцу и Крагујевцу, а гимназију у Ужицу и Крагујевцу, где је матурирао (1954). Дипломирао је на Филозофском факултету, на Групи за југословенску књижевност и српскохрватски језик, у Београду (у јануару 1959). На специјалистичким студијама, под менторством проф. др Ференца Хонта, био је у Позоришно-научном институту у Будимпешти (1966. и 1967). Последипломске студије, под менторством академика Велибора Глигорића, тада председника Српске академије наука и уметности, завршио је на Филолошком факултету у Београду (1972), одбранивши магистарску тезу под називом *Савремена југословенска драма на сцени Српској народној позоришња (1945–1965)*.

Најпре је био библиотекар и затим секретар Стеријиног позорја (1960–1972), потом самостални саветник за културу и међународне односе Покрајинског секретаријата за образовање, науку и културу Извршног већа Скупштине Војводине (1972–1973), управник Позоришта младих (1973–1981) и секретар Иницијативног одбора за формирање Позоришног музеја Војводине (1981–1982). Од 1982. до 1990. био је виши кустос, затим музејски саветник у Позоришном музеју Војводине (1990–2001).

Био је члан и секретар Редакције *Енциклопедије Српској народној позорицији* (1973–1989), генерални секретар YU-UNIMA – Југословенске секције Међународног удружења луткарских уметника (1974–1982), председник Савета Центра за позоришну документацију Стеријиног позорја и члан Извршног одбора Стеријиног позорја (1987–1989), председник скупштине писаца и сарадника „Стражилово“ (1991–1993), члан Савета Филозофског факултета у Новом Саду (1992–1995), члан Међународног удружења позоришних критичара и театролога (АИСТ, од 1970), UNIMA (од 1974), Друштва књижевника Војводине (од 1979), члан (од 1991) и секретар Удружења позоришних критичара и театролога Војводине (од 1993), председник Савеза аматерских позоришних друштава Војводине (1993–1999) и Председништва, односно Извршног одбора Савеза аматера Србије (од 1994), председник Уметничког већа Змајевих дечјих игара (од 1995), члан Уметничког одбора ИНФАНТ-а – Интернационалног фестивала алтернативног и новог театра (1999), потпредседник Савеза аматера Војводине (1999–2001) и члан Југословенског друштва за медитеранско позориште и уметност (1999).

Члан Редакције *Алманаха позорицији Војводине* био је од 1976, а од 1994. његов главни и одговорни уредник, уредник *Свезака Матице српске* (од 1983), члан Уредништва листа *Позориције* и члан Редакције *Лексикона уметника Војводине* (2000).

Више деценија био је члан Одбора Одељења за сценске уметности и музику Матице српске, а од 1994. године стални члан-сарадник Матице српске. Од 2020. године је именован у Савет Матице српске.

Такође је био члан и председник бројних наших и међународних струковних удружења, те уредник научних и позоришних публикација, а у многим нашим и иностраним листовима, часописима, зборницима и монографским студијама објавио је преко 730 есеја, критика, огледа, расправа, студија и чланака из области театрологије, радио-драме, позоришне, ликовне и књижевне критике и есејистике.

Учествовао је на многим домаћим и међународним научним скуповима и симпозијумима. Више пута био је селектор, водитељ округлог стола критике, члан и председник жирија домаћих и међународних фестивала и сусрета професионалних и аматерских позоришта и позоришта за децу.

Од 1994. до 1996. предавао је историју позоришта и драме у Драмском студију Мире Бањац у Новом Саду.

У више наврата боравио је на студијским путовањима или међународним фестивалима у Грчкој, Пољској, Немачкој, Мађарској, Италији, Француској, Шпанији, Аустрији, Шведској, Русији и Украјини.

Говорио је руски и немачки. Служио се пољским, бугарским, мађарским, словачким и русинским језиком.

Добитник је импресивног броја признања и награда, наших и иностраних, а све њих за резултате остварене у области театролошких истраживања и унапређење позоришне уметности: Плакета Фестивала малих сцена Војводине (1983), Награда „Стражилово“ (1988), плакете Змајевих дејих игара (1978. и 1994), Повеља и Плакета Радио-телевизије Србије (1988), Златна значка Културно-просветне заједнице Србије (1996), Искра културе Војводине (1996), Плакета Народног позоришта у Кикинди (2000), Плакета Отвореног универзитета у Суботици (2008), Награда „Мали принц“ за животно дело („The Little Prince“, Lifetime Achievement Award, 2009), Награда „Рода“ („Aistjonk“) за животно дело (Иркутск, Русија; 2010), Златна медаља „Јован Ђорђевић“ (2011), Награда „Арлекин“ (Омск, Русија; 2011), Повеља Савеза драмских аматера Србије (2011), Златна маска „Лаза Телечки“ (2011), Почасна диплома Међународног фестивала „Каспијска обала“ („Kaspiysky bereg“, Астрахан, Русија; 2012), Награда „Бошко Зековић“ (2012), Златна плакета града Суботице (2013), Специјална плакета Арт трема феста (2022), Награда за животно дело из области театрологије „Ловоров венац“ (2023).

Аутор је више књига: *Сваконођја – у њозоришном крућу новосадском* (1977), *Трагодокедија 1734* (са др Властимиром Ерчићем и др Божићаром Ковачеком, 1984), *Ојредмећени звук* (1988), *Порићрећи лумаца Срјској народној њозорићћиа* (1861–1914) (1990), *Невидљиво њозорићћие* (1996), *Позорићћина ѡромићћљања* (2003), *Савремена домаћа драма на сцени Срјској народној њозорићћиа* (1945–1965) (2006), *Позорићћина Војводина / Theatrical Vojvodina* (приредили Вишња и Петар Ерски, 2010), *Несумњива лица* (2019); каталога изложби: *Милка Грћурова* (1990), *Трифкович на сцени* (1993); прирећјивач: зборник *О мулћимедијалном ѡеаћћру* (1988), монографије *Змајеве дећје ићре* (1992), драме Мирослава Антића *Парасћос у белом*, у оквиру Сабраних дела (1998), фототипско издања књиге Илије Огњановића, уз допуне и исправке, *Грбови знаменийћих Срба щћо су им косћи у Новом Саду укојане* (1999); антологија кратких прича *Бескрајна ѡредсћава* (са Мирјаном Дрћом, 2001), *Првих 20 ѡодина – The First 20 Years*, монографија Међународног позоришног фестивала за децу у Суботици (са Слободаном Марковићем и Оливером Мудринић, 2013); зборника радова *Theatre for Childern – Artistic Phenomenon / Позорићћие за децу – умећнички феномен* (са Хенриком

Јурковским и Синишом Јелушићем; двојезично: енглески и српски, 2010–2017), антологије кратких прича *Фузија 79* (са Мирјаном Торачки, 2016).

За сценско извођење адаптирао је драму Лудвига Волкера и Карстена Кригера *Максимилијан Звиждукало* (1977), која је имала бројна извођења.

Преводио је текстове из историје позоришта и о позоришту: *са бујарској*: Атанас Илков, „О проблемима глуме у позоришту лутака“, *Сцена*, бр. 1, 1977; Јозеф Пеер, „Чика-Бајкине бајке“, Нови Сад, 1975; Јозеф Пеер, „Пакосник“, Нови Сад, 1981; *на француски*: *Jeux de théâtre Yougoslaves*, „Стеријино позорје“, Нови Сад 1973; *на енглески*: *The 125th anniversary of Belgrade National Theatre*, Београд 1997; *The Museum of Vojvodina*, Нови Сад 1997; *на словеначки*: *Delo*, 1963; *Lutka*, 1977–1978; *Sodobnost*, 1985; *на македонски*: *Театарски гласник*, 1979; *на словачки*: *Nový život*, 1969, 1971, 1978 и 1979; *на мађарски*: *Új Simposion*, 1989, *Feliés – Irások a magyar alternatív színházról*, Budapest, 1990.

Текстови су му превођени на енглески, француски, руски, словеначки, македонски, мађарски, пољски и словачки језик.

Када год је била прилика, истицао је своје Ужице, школског друга Љубу Симовића, оца Момчила, финансијског инспектора, мајку Веру, рођ. Петрушевић, учитељицу, а пре свих, своју супругу Марију, рођену Бајић (1939–2025), Новосађанку, дипломираног англисту, документаристу и библиотекара у Библиотеци Матице српске, Телевизији Нови Сад и Библиотеци Филозофског факултета у Новом Саду, и сина Ивана (1972–1991), трагично настрадалог матуранта Карловачке гимназије (професори и ђаци су њему у спомен основали фонд под његовим именом који од 1991. додељује годишње литерарне награде).

Преминуо је 19. фебруара 2025. године. Као што је и живео и радио, отишао је тихо, (у опоруци је нагласио) није желео комеморацију нити да се обзнани време сахране. Ипак, на његовом достојанственом испраћају био је приличан број – достојно – добронамерном, достојанственом Господину и Позоришнику и Учитељу и Пријатељу. Сахрањен је у кругу породице и најужих пријатеља, у породичној гробници на Градском гробљу у Новом Саду.

Одласком мр Мирослава Радоњића није остала само празнина у срцима породице и пријатеља већ, нажалост, велика и ненадокнадива празнина у озбиљном и стручном сагледавању позоришне уметности и науке о позоришту.

Зоран М. Максимовић
Позоришни музеј Војводине, Нови Сад
zoranzm@gmail.com